

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
ของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม
เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร*

INTEGRATING BUDDHIST PRINCIPLES TO PROMOTE DEMOCRATIC CITIZENSHIP
AMONG PEOPLE IN THE WAT BUAPHAN COMMUNITY AT THA KHAM SUBDISTRICT
AT BANG KHUN THIAN DISTRICT IN BANGKOK.

พระมหาทศพร พรหมโชโต (สิงห์ฉาดฉาน)

Phramaha Thotsaphon Phrommajoto (Singchachan)

พระสมุห์อาคม อาคมธีโร

Phra Samu Akhom Akhomtiro

อนุชา พละกุล

Anucha Bhalakula

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: bassterkx@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย และ 3) นำเสนอแนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในชุมชน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 265 คน ที่มีค่าความเชื่อมั่น .915 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ การวิจัยเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความเคารพหลักความเสมอภาค ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก 2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การไม่บัญญัตินอกมติ การเคารพผู้อาวุโส การส่งเสริมคนดี และการคุ้มครองพระสงฆ์ สะท้อนการเสริมสร้างพฤติกรรมความเป็นพลเมือง 3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการตัดสินใจ

* Received 10 July 2026; Revised 10 August 2026; Accepted 14 August 2026

ร่วมกันอย่างโปร่งใส ควบคู่กับการเคารพผู้อาวุโส การคุ้มครองสตรี การยึดมั่นในหลักความเสมอภาค การอนุรักษ์โบราณสถาน และการยกย่องคนดี อันเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วม ความเข้มแข็งของสถาบันชุมชน และสามารถดำรงวิถีประชาธิปไตยบนพื้นฐานของคุณธรรม ความสงบสุข และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : หลักอภิธานิยธรรม 7, พลเมือง, ประชาธิปไตย, ชุมชนวัดบัวผัน

Abstract

This research aims to 1) study the level of democratic citizenship among the people in the Wat Buaphan community, 2) study the factors that influence the promotion of democratic citizenship, and 3) present guidelines for integrating Buddhist principles to promote citizenship in the community. A mixed-methods research approach was used. Quantitative research involved a sample of 265 people with a reliability coefficient of .915, and data were analyzed using descriptive statistics and multiple linear regression analysis. Qualitative research included in-depth interviews with 9 key informants (monks or individuals), and data was analyzed using content analysis. The research findings revealed that: 1. The overall level of democratic citizenship among the people was high. Self-responsibility had the highest average score, followed by respect for the principle of equality. Respect for the rights of others had the lowest average score, but was still at a high level. 2. Factors significantly influencing the promotion of citizenship ($p < .01$) included not enacting laws outside of the established norms, respecting elders, promoting good conduct, and protecting monks, reflecting the enhancement of civic behavior. 3. The integration of Buddhist principles to promote public participation through meetings, listening to opinions, and transparent joint decision-making, coupled with respect for elders, women's protection, adherence to the principle of equality, and the conservation of historical sites, was successful. And honoring good people, which instills a sense of public spirit, morality, ethics, and good governance, results in community unity, shared responsibility, the strengthening of community institutions, and the ability to maintain a democratic way of life based on morality, peace, and sustainable development.

Keywords: Aparihaniyadhamma 7, Citizenship, Democracy, Wat Buaphan Community

บทนำ

การปลูกฝังจิตสำนึกประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นตั้งแต่วัยเด็ก มุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันในเรื่อง การเมืองและการศึกษาทั่วไป ส่งเสริมคุณค่าของประชาธิปไตย การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับสังคมกฎหมาย และ

การเมือง การส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางสังคม การปลูกฝังทัศนคติ การวิพากษ์วิจารณ์และการมีความคิดอ่านเป็นของตนเอง (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) การวางรากฐานสำคัญให้กับเยาวชนในการที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของช่วงวัยในการพัฒนาความสามารถในการคิด ความรู้และความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อให้ความสามารถของพลเมืองนั้นได้รับการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นจนนำไปสู่การเป็นเยาวชนที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพตามวิถีประชาธิปไตย (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2544)

การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น มุ่งเน้นต่อการคัดเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่บริหารจัดการบริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยมีหน้าที่สำคัญที่จะต้องสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาและการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งต้องอาศัยการร่วมมือพัฒนาควบคู่กันระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นที่มีองค์ประกอบ 7 ประการ คือ 1) การส่งเสริมการศึกษาประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น 2) การออกนโยบายให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการการเมืองระดับท้องถิ่น 3) การเพิ่มพลังสื่อสารมวลชนและเปิดช่องทางสำหรับการสื่อสารทางการเมืองระดับท้องถิ่น 4) การเพิ่มพลังการติดตามตรวจสอบ และระบบประเมินการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นจากภาคประชาชน 5) การลดอิทธิพลและบทบาทของผู้นำในการทำหน้าที่ในช่วงมีการเลือกตั้ง 6) การสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น และ 7) กระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในชุมชนระดับท้องถิ่น เพื่อเป็นการพัฒนาการเมืองภาคประชาชนในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมั่นคงยั่งยืน (เทวัญ รัตน์ และคณะ, 2566)

การส่งเสริมการเมืองภาคพลเมืองโดยการบูรณาการหลักอุปธานิธรรม 7 ประการ ได้แก่ 1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ 3. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีบัญญัติไว้ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ 4. เคารพนับถือผู้ใหญ่ 5. ไม่ชมเหลว้งเกินสตรี 6. เคารพสักการะบูชาเจดีย์ 7. จัดให้ความอารักขา คุ่มครอง ป้องกัน อันชอบธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546) ทั้งนี้ บทบาทของผู้นำชุมชน ได้ใช้บทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ 6 ด้าน คือ 1) หลักภาวะผู้นำ 2) หลักการมีส่วนร่วม 3) หลักคุณธรรม 4) หลักความโปร่งใส 5) หลักนิติธรรม และ 6) หลักจารีตประเพณี ผู้นำชุมชนได้ใช้บทบาทในการครองตน ครองคน ครองงาน ด้วยจริยธรรมทางการเมือง เพื่อประพฤติปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองการปกครองตามหลักราชธรรม 10 ซึ่งจัดแบ่งเป็นหมวดตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ 1) หมวดศีล คือ ทาน (แบ่งปัน) ศีล (ประพฤติดีงาม) อวิหิงสา (ไม่เบียดเบียน) 2) หมวดสมาธิ คือ ปริจจาคะ (เสียสละ) อาชชวะ (ซื่อตรง) มัททวะ (อ่อนโยน) ตปะ (มุ่งบำเพ็ญเพียร) อักโกธะ (ไม่โกรธ) ขันติ (อดทน) และ 3) หมวดปัญญา คือ อวิโรธนะ (เที่ยงธรรม) นอกจากนั้น การเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ผู้นำชุมชนได้มีการเสริมสร้างบทบาทและพฤติกรรม 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม 3) พฤติกรรมทางการเมือง และ 4) ความน่าเชื่อถือทางการเมือง ซึ่งเป็นการสนองความต้องการของพลเมืองในท้องถิ่น 3 ด้านหลัก คือ 1) เสรีภาพ 2) เศรษฐกิจ และ 3) สันติสุข โดยมีหลักอุปธานิธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักการสร้างความเจริญแบบสามัคคีธรรม และ

เป็นฐานสำคัญเพื่อส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืน ตามหลักการปกครองที่ว่า “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” (กาญจนาภรณ์ ปุณรัตน์ และคณะ, 2567)

การบริหารงานของผู้นำในรูปแบบเดิม ไม่ปรากฏการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอึดอัด และเบื่อหน่ายต่อการเมืองท้องถิ่น สถานการณ์นี้ส่งผลให้ประชาชนบางส่วน โดยเฉพาะคนรุ่น Generation Y และ Z มีความเห็นต่างทางการเมือง และมองว่าการเมืองเป็นเรื่องซับซ้อนและไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม แม้ประชาชนจะมีสิทธิในการเรียกร้องและมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่หลายคนเลือกที่จะติดตามข่าวสารมากกว่าการเข้าไปมีบทบาทโดยตรง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจึงกลายเป็นเพียงเครื่องมือประกอบการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางสังคม การเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวาง สื่อดิจิทัลช่วยเพิ่มโอกาสในการรับรู้ข้อมูลทางการเมืองได้มากกว่าในอดีตอย่างมีนัยสำคัญ ประชาชนมักเลือกรับข้อมูลที่สอดคล้องกับความสนใจหรือผลประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ส่งผลให้บางครั้งขาดการวิเคราะห์อย่างรอบคอบ และอาจไม่สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนว่าข่าวสารใดเป็นข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่บิดเบือน (อมราภรณ์ ดวงบังเกิด, 2565)

ดังนั้น จากปัญหาและความสำคัญของการสร้างพลเมืองของประเทศไทย สร้างพลัง พลเมืองให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ในอนาคตมีความสุจริตโปร่งใส จึงต้องปลูกฝังตั้งแต่เยาวชนโดยสถาบันต่าง ๆ ทางสังคม เช่น สถาบันครอบครัว โรงเรียน ที่ต้องมีหน้าที่ในการปลูกฝังสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองของประเทศไทย เริ่มปลูกฝังค่านิยมสุจริตตั้งแต่เด็ก ๆ ให้ความรู้ในเรื่องที่ถูกที่ผิด ที่ควรทำหรือไม่ควรทำพฤติกรรมแบบใดที่แสดงถึงการทำผิด และโรงเรียนยังเป็นแหล่งที่ปลูกฝังสำคัญของเด็กอีกด้วยรวมถึงสถาบันทาง สังคมที่เป็นต้นแบบแก่เยาวชน ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ ความเป็นธรรมทางสังคม กระทำอย่างรับผิดชอบ และเป็นอยู่อย่างพอเพียง เพื่อสร้างนิสัยให้เยาวชนรักความถูกต้องและความเป็นธรรม เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนในอนาคต ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยใช้นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูปหรือคน นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 รูปหรือคน และข้าราชการและผู้นำชุมชน จำนวน 3 รูปหรือคน รวมทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รวมทั้งสิ้น จำนวน 847 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (1973) ตามสัดส่วนของประชาชนชุมชนวัดบัวผัน จำนวน 265 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาความหาความตรงตามเนื้อหาารายข้อ และความตรงเชิงเนื้อหาทั้งฉบับ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 คน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยทำขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยพิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป โดยได้ทดลองกับกลุ่มที่มีใกล้เคียงกับพื้นที่วิจัย จำนวน 30 ชุด พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.0 ทุกข้อคำถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha α = Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ .915

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเดินทางไปยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วยตนเอง โดยเสนอต่อพื้นที่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อขอความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและนัดวันเวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. จัดเตรียมแบบสอบถามให้มีจำนวนมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลสำรองในกรณีเกิดการสูญหายหรือการตอบไม่สมบูรณ์ของกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามจำนวน 265 ฉบับ และขอรับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนมาจำนวน 265 ฉบับ และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. ค่าสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Product Moment) เพื่อวิเคราะห์ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย (Simple Linear Regression Analysis) เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ดำเนินการสังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด แล้วทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละท่านตามประเด็นการสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลมาจัดกลุ่ม (Phase) ที่เป็นประเด็นเดียวกันหรือสอดคล้องกัน แล้ววิเคราะห์โดยการตีความตามรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

(n=265)

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนใน ชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความรับผิดชอบตนเอง	4.76	.36	มากที่สุด
2. ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น	4.33	.57	มาก
3. ด้านความเคารพความแตกต่าง	4.62	.32	มากที่สุด
4. ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค	4.65	.39	มากที่สุด
5. ด้านความเคารพกติกา	4.65	.40	มากที่สุด
6. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม	4.44	.48	มาก
ภาพรวม	4.45	.42	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ 4.45, S.D. = .42) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความรับผิดชอบตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76, S.D. = .36)

รองลงมา ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = .39) และระดับต่ำสุด ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = .75) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า

ตารางที่ 2 ตัวแปรหลักอภินิหารธรรม 7 ที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ

ตัวแปรหลักอภินิหารธรรม 7	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	.802			.985	.326
ด้านการไม่บัญญัตินอกมิติ	.658	.128	.330	5.127**	.000
ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส	.537	.073	.454	7.322**	.000
ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์	.433	.090	.347	4.839**	.000

Multiple R = .618 R Square = .382 Adjusted R Square = .370 Std Error = .26957

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรหลักอภินิหารธรรม 7 ที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ซึ่งส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ได้แก่ ด้านการไม่บัญญัตินอกมิติ (X_{13}) ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส (X_{14}) ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ (X_{17}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่า t เท่ากับ 5.127, 7.222 และ 4.893 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .618 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .382 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนได้ร้อยละ 38.20 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .370 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Std. Error) เท่ากับ .26957 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส ($\beta = 0.455$) มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ($\beta = 0.347$) และด้านการไม่บัญญัตินอกมิติ ($\beta = 0.330$) ตามลำดับ

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การประชุมกันสม่ำเสมอ สามารถยกปัญหาที่เกิดขึ้นมาคุยกันหารือกันได้ทันที สามารถแสดงความคิดเห็นและได้รับการยอมรับความเห็นนั้น สามารถ

ป้องกันการเข้าใจผิดเพราะสมาชิกได้มาพบปะประชุมกันต่อหน้า ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้สึกการมีส่วนร่วม 2) การพร้อมเพรียงกันประชุม เกิดความสามัคคีในหมู่คณะให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงการร่วมแรงร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันและภาคภูมิใจร่วมกัน งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประหยัดเวลา 3) การไม่บัญญัตินอกมติ สร้างความเชื่อมั่นและความมีมาตรฐานขององค์กร ลดความขัดแย้ง และข้อพิพาท ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือมิชอบ ทำให้งานเดินหน้าไปด้วยดีไม่มีสะดุด และข้อบัญญัติที่ทุกคนรับรู้รับทราบ 4) การเคารพนับถือผู้อาวุโส ผู้อาวุโสมีทั้งประสบการณ์และความรู้ ผู้อาวุโสมีความสุข ไม่ตื่นตระหนก แลพเป็นหลักของชุมชน ชุมชนได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และภูมิปัญญา ช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสมผสานความคิด 5) การคุ้มครองสตรี ป้องกันปัญหาความและจริยธรรมแสดงถึงความมีอารยธรรมของหมู่คณะ ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลาย การให้เกียรติสตรีและยอมรับในความสามารถของสตรี 6) การเคารพหลักการโบราณสถาน การรักษาอัตลักษณ์ การเคารพสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ สร้างวินัยความสำรวม ฝึกให้คนในหมู่คณะมีจิตสาธารณะ ลดพฤติกรรมการทำลายทรัพย์สินส่วนรวม และรู้สึกยับยั้งชั่งใจในการจะทำอะไรไม่ดี และ 7) การส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ศาสนบุคคลเป็นเข็มทิศทางศีลธรรม สร้างความร่มเย็นในจิตใจให้สมาชิก ลดการแก่งแย่งชิงดีหรือใช้วิธีสกปรก เป็นที่พึ่งทางปัญญาในยามวิกฤติ และป้องกันมิให้คนดีหรือพระสงฆ์ได้รับอันตราย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านความเคารพหลักความเสมอภาค อยู่ในระดับมากที่สุด และระดับต่ำสุด ด้านความเคารพสิทธิผู้อื่น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสุธินันท์ สุทธินนท์ (เพ็งสีดา) (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน ปรางอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า ระดับความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชนปรางอรุณ เขตบางกอกใหญ่กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.23$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.30$) รองลงมาได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.22$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเมือง ($\bar{X} = 3.19$) และสอดคล้องกับงานวิจัยของปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ (2568) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม” ผลการวิจัยพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้ คือการเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง มีการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ 2) เคารพสิทธิผู้อื่น คือการปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียม 3) เคารพความแตกต่าง คือการยอมรับและเคารพความหลากหลายทางสังคม 4) เคารพหลักความเสมอภาค ทุกคนเท่าเทียมกันปราศจากอคติ ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม 5) เคารพกติกา ปฏิบัติ

ตามกฎระเบียบของสังคม รับผิดชอบต่อกติกา 6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม พลเมืองที่ดีเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีจิตสำนึกในการช่วยเหลือ เพื่อสร้างประชาธิปไตยที่แข็งแกร่งและมั่นคง

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (Multiple R) เท่ากับ .618 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .382 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนได้ร้อยละ 38.20 และมีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .370 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ (Std. Error) เท่ากับ .26957 เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรจากค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) พบว่า ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส ($\beta = 0.455$) มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ($\beta = 0.347$) และด้านการไม่บัญญัตินอกกติกา ($\beta = 0.330$) ตามลำดับ สรุปได้ว่า หลักอุปทานิยม 7 มีบางด้านที่ส่งผลต่อความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ ด้านการไม่บัญญัตินอกกติกา ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส และด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ ดังนั้น สมมติฐานที่ 1 ได้รับการยอมรับบางส่วน สอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมา จิตต์เที่ยง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์หลักกรรมเพื่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมือง กรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) หมั่นประชุมกันเนื่องนิตย์ (ความสามัคคี) ความร่วมมือในการออกไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามกำหนดเวลา และสถานที่ที่กำหนด 2) พร้อมเพรียงกันประชุม (ความสามัคคี) เข้าร่วมกิจกรรมตามที่กฎหมายจัดให้มีตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่ไม่บัญญัติ (การปฏิบัติตามกฎข้อบังคับ) เคารพกฎกติกา กฎหมาย ที่ทุกคนในสังคมต้องยึดถือและปฏิบัติ 4) การสักการะ เคารพ นับถือ บูชาประชาชนผู้ใหญ่อะไร (การเคารพผู้อาวุโส) ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง 5) การไม่ข่มขืนบังคับปกครองสตรีทั้งหลาย (การไม่ลู่แก่อำนาจ) 6) การสักการะ เคารพนับถือ บูชาปูชนียสถานทั้งหลาย (รักสันติภาพ) เคารพยอมรับสถาบันทางการเมืองและหน่วยงานราชการ และ 7 การอารักขา คุ้มครอง ป้องกันโดยธรรมแก่นักบวช (การสนับสนุนคนดี) ปกป้องพรรคการเมืองที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ และ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชา พลทะกุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักกรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี” พบการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรีกับหลักอุปทานิยม 7 เป็นความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($F = 4.640$, $\text{sig} = 0.000$) กับหลักอุปทานิยม 7 ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (r) อยู่ในระดับ 0.077 และโดยพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร ร้อยละ 6.0 – 7.0 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุและค่า สปส. Beta โดยมีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผล กับหลักอุปทานิยม 7 ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ความรับผิดชอบตนเอง พัฒนาตนเองให้มีความรู้ (ปัญญา) รู้เท่าทันเหตุการณ์บ้านเมือง ไม่หลงเชื่อหรือถูกครอบงำด้วยการโฆษณาชวนเชื่อ (Fake news) มีสติสัมปชัญญะในการวิเคราะห์ความถูกต้อง มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ชื่อสัตย์สุจริต มีวินัยต่อระเบียบกฎหมายบ้านเมือง ความรับผิดชอบตนเอง หลักพุทธธรรมสอนเรื่องความไม่ประมาทและการพึ่งตนเอง ทำให้ประชาชนมีวินัย รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน เคารพกฎหมาย และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง 2) ความเคารพสิทธิผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ใช้อิทธิพลหรืออำนาจเบียดเบียนใคร ไม่ละเมิดทรัพย์สินหรือร่างกายของผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างเคารพในสิทธิของผู้อื่น ยอมรับว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ มีสิทธิเห็นต่าง แต่ต้องยอมรับในหลักการส่วนรวมหรือกฎหมายร่วมกัน ความเคารพสิทธิผู้อื่น หลักเมตตา กรุณา และศีลธรรม ช่วยให้ประชาชนไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมประชาธิปไตย 3) ความเคารพความแตกต่าง ใช้หลักการเปิดใจให้กว้าง ฝึกมองปัญหาจากหลายแง่มุมในให้รอบด้าน ใช้ความอดทนอดกลั้น และยอมรับความจริง ใช้หลักการสงเคราะห์แบ่งปันให้ผู้อื่น ความเคารพความแตกต่างหลักอุเบกขาและการใช้ปัญญา ทำให้ประชาชนยอมรับความหลากหลายทางความคิด ศาสนา วัย และอาชีพ ลดอคติ และสร้างความสามัคคีในชุมชน 4) ความเคารพหลักความเสมอภาค มองเห็นว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนา ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพในฐานะที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน ไม่แบ่งชั้นวรรณะ ละเว้นความลำเอียงทั้งหลาย ความเป็นผู้มีศีลเสมอกัน ความเคารพหลักความเสมอภาคพุทธธรรมสอนว่ามนุษย์ทุกคนมีคุณค่าเท่าเทียมกันตามกรรมและความประพฤติ ไม่ใช่ชาติกำเนิด จึงส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม 5) ความเคารพกติกา การยึดถือความถูกต้องและกติกายที่ชอบธรรม มากกว่าพอใจส่วนตัว รู้จักกาลเทศะและความเหมาะสมในการอยู่ร่วมกัน มีความละเอียดและเกรงกลัวต่อบาปหรือสิ่งชั่วร้าย สร้างความยุติธรรมและเชื่อมั่นในระบบ เพราะทุกคนเคารพกติกาเดียวกัน ความเคารพกติกา หลักศีลและวินัยช่วยปลูกฝังการเคารพกฎระเบียบของสังคม ทำให้ประชาชนปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ลดปัญหาความขัดแย้ง และทำให้ชุมชนมีระเบียบเรียบร้อย 6) ความรับผิดชอบต่อสังคมบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม ช่วยเหลือสังคม หมั่นประชุมปรึกษารื้อบ่อย ๆ และนำมติการประชุมไปปฏิบัติ มีความเมตตากรุณาเห็นใจและสงสารผู้อื่น บูรณาการหลักคิดวิเคราะห์แยกแยะข้อมูล เพื่อใช้ประโยชน์ ใช้สติปัญญามากขึ้น ความรับผิดชอบต่อสังคม หลักเสียสละ ทาน และจิตสาธารณะ ช่วยให้ประชาชนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระชาณรงค์ โชติธมโม (ประเสริฐศรี) (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 องค์ประกอบ คือ ด้านพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ ประกอบด้วย การปฏิบัติตามกฎหมาย พลเมืองที่มีความรับผิดชอบจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่มีอยู่ในสังคมโดยไม่ละเมิด และรู้จักแจ้งความเมื่อเห็นการละเมิดกฎหมายหรือความไม่เป็นธรรมในสังคมการร่วมเสนอแนะและเข้าร่วมในการตัดสินใจ ด้านการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานครเป็นกระบวนการที่สำคัญและสามารถทำได้โดยมีการ

รับผิดชอบและมีความรู้ในหลายด้าน ด้านความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นความเป็นธรรม มีองค์ประกอบหลายอย่างที่สำคัญ ได้แก่ การเข้าใจและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องระบบการปกครอง สอดคล้องกับงานวิจัยของกรณัฐ กระจับทุกซ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร” ผลการศึกษาพบว่า ด้านการเคารพกฎกติกาประชาชนให้ความสำคัญกับการเคารพกฎ กติกา เพราะเชื่อว่าจะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม ด้านเคารพสิทธิของผู้อื่น ประชาชนเชื่อว่า การเคารพสิทธิเสรีภาพต่อตนเองและผู้อื่นที่มีต่อสังคม ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม วิถีชีวิตของประชาชนในกรุงเทพมหานครเป็นวิถีชีวิตที่มีความผูกพันกันในระบบเครือญาติอย่างใกล้ชิดและตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่มุ่งเน้นคุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม การประพฤติตนที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชุมพล เพ็งศิริ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า สภาพการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา มีดังนี้ 1) ด้านการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาการเคลื่อนไหวร้องทุกข์หรือเรียกร้องให้รัฐเข้ามาแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน 2) ด้านการเคลื่อนไหวเพื่อมุ่งตรวจสอบกระบวนการใช้อำนาจอธิปไตยการตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยเพื่อปกป้องและเรียกร้องสิทธิเสรีภาพความยุติธรรมให้กับตนเอง 3) ด้านการประท้วงอำนาจอธิปไตยและเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตย ประชาชนเรียกร้องให้มีการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตย จัดเลือกตั้งใหม่ 4) ด้านร่วมมือเชิงวิพากษ์กับรัฐและผูกพันในทางสร้างสรรค์ในกระบวนการใช้อำนาจของประชาสังคม ไม่ขัดขวางการแสดงออกของประชาชน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ซึ่งได้จากการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความรู้ที่ได้ดังนี้

สังเคราะห์โดยผู้วิจัย : พระมหาศพร พรหมโชโต/สิงห์ฉาดฉาน

จากแผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ในการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” ซึ่งได้ทำการศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการต่าง ๆ และลงพื้นที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยสรุปความที่รู้ได้ ดังนี้

1. ด้านการประชุมกันสม่ำเสมอ อธิบายได้ว่า สามารถยกปัญหาที่เกิดขึ้นมาคุยกันหรือกันได้ทันทีที่สามารถแสดงความคิดเห็นและได้รับการยอมรับความเห็นนั้น สามารถป้องกันการเข้าใจผิดเพราะสมาชิกได้มาพบปะประชุมกันต่อหน้า ความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา และสร้างความรู้สึกร่วมกันมีส่วนร่วม
2. ด้านการพร้อมเพรียงกันประชุม อธิบายได้ว่า เกิดความสามัคคีในหมู่คณะให้เกียรติซึ่งกันและกัน แสดงการร่วมแรงร่วมใจ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันและภาคภูมิใจร่วมกัน งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประหยัดเวลา
3. ด้านการไม่บัญญัตินอกมติ อธิบายได้ว่า สร้างความเชื่อมั่นและความมีมาตรฐานขององค์กร ลดความขัดแย้ง และข้อพิพาท ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือมิชอบ ทำให้งานเดินหน้าไปด้วยดีไม่มีสะดุด และข้อบัญญัติที่ทุกคนรับรู้รับทราบ
4. ด้านการเคารพนับถือผู้อาวุโส อธิบายได้ว่า ผู้อาวุโสมีทั้งประสบการณ์และความรู้ผู้อาวุโสมีความนิ่งไม่ตื่นตระหนกเป็นหลักของชุมชน ชุมชนได้รับคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์และภูมิปัญญา ช่วยรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่น และการผสมผสานความคิด

5. ด้านการคุ้มครองสตรี อธิบายได้ว่า ป้องกันปัญหาความและจริยธรรมแสดงถึงความมีอารยธรรมของหมู่คณะ ส่งเสริมความเท่าเทียมและความหลากหลาย การให้เกียรติสตรี และยอมรับในความสามารถของสตรี
6. ด้านการเคารพสิทธิการโบราณสถาน อธิบายได้ว่า การรักษาอัตลักษณ์ การเคารพสิ่งที่บรรพบุรุษสร้างไว้ สร้างวินัยความสำรวม ฝึกให้คนในหมู่คณะมีจิตสาธารณะ ลดพฤติกรรมการทำลายทรัพย์สินส่วนรวม และรู้สึกยับยั้งชั่งใจในการจะทำอะไรไม่ดี
7. ด้านการส่งเสริมคนดีและคุ้มครองพระสงฆ์ อธิบายได้ว่า ศาสนบุคคลเป็นเข็มทิศทางศีลธรรม สร้างความร่วมมือเย็นในจิตใจให้สมาชิก ลดการแก่งแย่งชิงดีหรือใช้วิธีสกปรก เป็นที่พึ่งทางปัญญาในยามวิกฤติ และป้องกันมิให้คนดีหรือพระสงฆ์ได้รับอันตราย

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในชุมชนวัดบัวผัน แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร” สรุปได้ว่า ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านความเคารพหลักความเสมอภาค ด้านความเคารพสิทธิของผู้อื่นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การไม่บัญญัตินอกมติ การเคารพผู้อาวุโส การส่งเสริมคนดี และการคุ้มครองพระสงฆ์ สะท้อนการเสริมสร้างพฤติกรรมความเป็นพลเมือง สำหรับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการประชุม การรับฟังความคิดเห็น และการตัดสินใจร่วมกันอย่างโปร่งใส ควบคู่กับการเคารพผู้อาวุโส การคุ้มครองสตรี การยึดมั่นในหลักความเสมอภาค การอนุรักษ์โบราณสถาน และการยกย่องคนดี อันเป็นการปลูกฝังจิตสาธารณะ คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ส่งผลให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ความรับผิดชอบร่วม ความเข้มแข็งของสถาบันชุมชน และสามารถดำรงวิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานของคุณธรรม ความสงบสุข และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ข้อเสนอแนะประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1.1) ชุมชนเมือง ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต ประชาชนส่วนใหญ่รับผิดชอบหน้าที่ในการจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสม มีความเข้าใจในความแตกต่างของผู้อื่น มีความเข้าใจในหลักความเสมอภาคและเท่าเทียม 1.2) ชุมชนเมือง ควรยอมรับในหลักการส่วนรวมหรือกฎหมายร่วมกัน มีวินัยต่อระเบียบกฎหมายบ้านเมือง ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเคารพในฐานะที่อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน การยึดถือความถูกต้องและกตีกาที่ชอบธรรมตามข้อเท็จจริง และ 1.3) ชุมชนเมือง ควรมีความเป็นผู้มีศีลเสมอกันด้วยคุณธรรม และจริยธรรม มีความเข้าใจด้านสิทธิตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการแสดงออกทางการเมือง และมีความเข้าใจในปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในสังคมไทย 2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 2.1) ชุมชนเมือง ควรเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันส่งผลต่อทัศนคติของประชาชน มีความรับผิดชอบร่วมกันเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง สมาชิกของสังคมจะต้องถือระเบียบข้อบังคับ เพราะการปกครองจำเป็นต้องมีผู้นำ 2.2) ชุมชนเมือง ควรยอมรับประชาชนส่วนใหญ่ว่าสามารถยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างได้ ใช้ความอดทนอดกลั้นและยอมรับความจริง บำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นและส่วนรวม และมีการส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญเป็น

กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง และ 2.3) ชุมชนเมือง เห็นว่ากลุ่มประชาชนมีการให้เกียรติในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่ใช้อิทธิพลหรืออำนาจเบียดเบียนใคร มีส่วนในการกระตุ้นหรือชักชวนให้เพื่อน หรือคนอื่นๆ ในสังคมร่วมแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และ 3) ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 3.1) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับประชาชนมีพฤติกรรมในการปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคมตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมที่ไม่เงื่อนไขความสูญเสีย หากแต่สร้างความสามัคคีอย่างสร้างสรรค์ 3.2) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาหมู่คณะให้มีความเจริญเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อสร้างความเคารพบุษนียสถานอันเป็นอนุสาวรีย์ที่สำคัญของชาติอย่างยั่งยืน และ 3.3) องค์กรทางการเมือง ควรวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสันติภาพเป็นเครื่องยืนยันความบริสุทธิ์ใจในการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ เพื่อสร้างแนวทางการปกครองเชิงพุทธด้วยการสร้างเสริมภาวะผู้นำแนวพุทธสันติวิธี

บรรณานุกรม

- เทวัญ รัตนะ และคณะ. (2566). การพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยระดับท้องถิ่น. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(4), 481-494.
- กรณัฐ ระงับทุกข์. (2564). การพัฒนาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งทั่วไปในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชุมพล เพ็งศิริ. (2563). การส่งเสริมความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ. (2568). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนจังหวัดสมุทรสงคราม. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระชาณรงค์ โชติธมโม (ประเสริฐศรี). (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสุทินนัท สุทธินนท์ (เพ็งสีดา). (2568). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งทางการเมืองของชุมชน ปรางอรุณ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. ใน (สารนิพนธ์

รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภูกาญจนกฤษฎีกี ปุณัณรัมย์ และคณะ. (2567). บทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างจริยธรรมทางการเมืองเชิงพุทธ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 24(1), 93-110.

ศุภมา จิตต์เที่ยง. (2566). กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางเมืองของประชาชนที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของพรรคการเมืองในกรุงเทพมหานคร. ใน (ดุขฎีนิพนธ์ปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

สุวิทย์ เมชินทรีย์. (2556). *โลกเปลี่ยนไทยปรับ*. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพฯธุรกิจ.

อนุชา พละกุล. (2565). การบูรณาการหลักธรรมาธิปไตยเพื่อส่งเสริมการตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนจังหวัดเพชรบุรี. ใน (ดุขฎีนิพนธ์ปรัชญาดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อมราภรณ์ ดวงบังเกิด. (2565). ความเห็นห่างทางการเมืองของประชาชนในเขตบางขุนเทียน ในยุครัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ปี พ.ศ. 2563. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 5(1), 1-15.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis (3rd ed.)*. New York: Harper & Row.